

Mgr. Pavel KREJČÍ, Ph.D.
 Seminář jihoslovanských filologií a balkanistiky
 Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

BULHARSKO БЪЛГАРИЯ

Bulharská republika (Republika Bulharsko)

- (Република) България (bulh.)
- (Республика) Болгария (rus.)
- (Republic of) Bulgaria (angl.)
- (Republik) Bulgarien (něm.)
- (République de) Bulgarie (fran.)

Historické země, etnografické regiony

- Mizie (Moesie) = severní Bulharsko
- Thrákie/Trácie = jižní Bulharsko
- Makedonie = jihozápadní Bulharsko
- Dobrudža = severovýchodní Bulharsko
- Šopsko = západní Bulharsko (se Sofií)

Тракия – Мизия – Македония (autor: Jan Mrkvička)

Zeměpisná charakteristika

- Jihovýchodní Evropa, východní část Balkánského poloostrova
- S: Rumunsko (608 km), Z: Srbsko (318 km), JZ: Makedonie (148 km), J: Řecko (494 km), JV: Turecko (240 km), V: Černé moře (354 km)
- Rozloha: 110 994 km² (16. místo v Evropě z 50 zemí: Řecko > Bulharsko > Island)
- Počet obyvatel: 7,4 mil. (2011 – od r. 1989 klesl o více než 1 mil.) (22. místo v Evropě: Švýcarsko > Bulharsko > Srbsko)
- Pro srovnání – **Česko** 78 000 km² (24.), 10,5 mil. obyvatel (je 16x podobně velký Řecko, Portugalsko, Belgie, Maďarsko, Bělorusko a Švédsko)
- Nejvyšší vrchol: Musala, 2925 m n.m.
- Hory: Stara planina (Balkan), Rodopy, Rila, Pirin
- Řeky: Dunav, Marica, Iskár, Struma, Mesta, Jantra, Tundža, Kamčija
- Měna: 1 lev (lv, BGN) = 100 stotinek (1 EUR = cca 2 BGN)

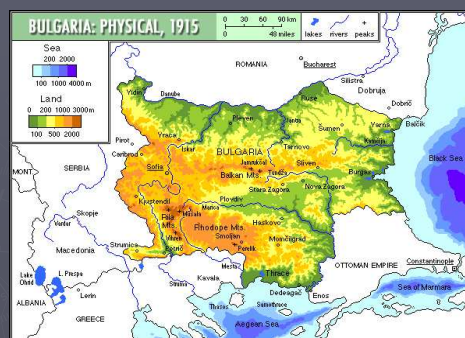
Bulharsko v rámci EU

Bulharsko – mapa fyzická

Bulharsko 1915 – mapa fyzická

Slunečnicové pole v Dobrudži

Rila v zimě

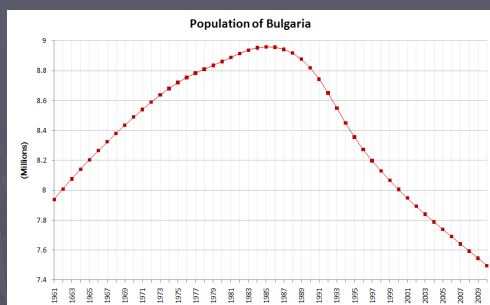
Musala (2925 m n. m.)

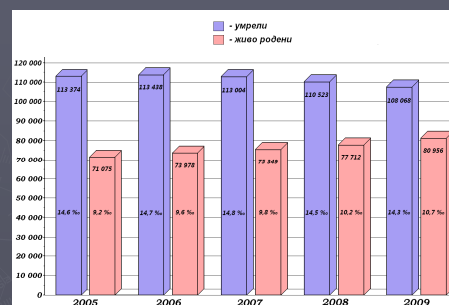
Pirin v létě

Demografický vývoj

Natalita vers. mortalita

Státní zřízení

- 1878 – 1908: knížectví (княжество)
- 1908 – 1947: království/carství (царство)
- 1947 – 1990: lidová (народна) republika
- od 1990: republika (република)

Administrativní členění

- 28 oblastí (bulh. област, dříve též окръг, od 1999; 1987–1999 9 oblastí)
- zamosprávné okruhy (bulh. община)
- města a obce (bulh. град, село)
- Sofie/Sофия: centrum admin. jednotky Oblast Sofija-grad (jinak též столична община, 1345 km², 1,2 mil. obyv.), zároveň je sídlem správních orgánů Sofijské oblasti

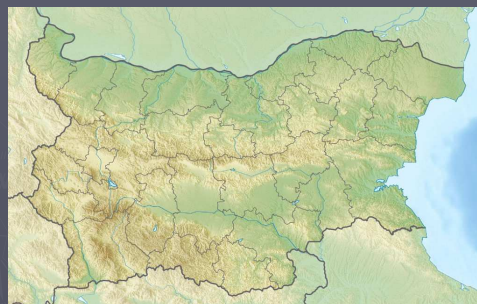
Bulharské oblasti

Mapa Bulharska s vyznačením 28 oblastí

- ▶ **MIZIE:** oblasti Vidinsko, Montansko, Vračansko, Plevensko, Lovečsko, Gabrovsko, Velikotnovsko, Rusensko, Trgovištsko, Razgradsko, Šumensko, Varensko.
- ▶ **(JIZNÍ) DOBRUDŽA:** oblasti Silistransko, Dobričsko.
- ▶ **SOPSKO:** oblasti Sofie, Sofijsko, Pernicko, Kjustendilsko.
- ▶ **(PIRINSKA) MAKEDONIE:** oblast Blagoevgradsko.
- ▶ **TRÁCIE:** oblasti Pazardžicko, Plovdivsko, Smoljansko, Krdžaljijsko, Chaskovsko, Starozagorsko, Slivensko, Jambolsko, Burgasko.

Bulharské oblasti

Největší bulharská města (2013)

▪ Sofija	1 270 tis. obyvatel
▪ Plovdiv	370 tis. =
▪ Varna	350 tis. =
▪ Burgas	205 tis. =
▪ Ruse	160 tis. =
▪ Stara Zagora	150 tis. =
▪ Pleven	115 tis. =

Další velká města (2013)

(s více než 50 tis. obyvateli)

- Sliven, Dobrič, Šumen (50-100 tis.)
 - Pernik, Jambol, Chaskovo, Pazardžik, Blagoevgrad, Veliko Tärnovo (70-80 tis.)
 - Vraca, Gabrovo, Vidin, Asenovgrad, Kazanlák (50-70 tis.)
- 73 % obyvatel žije ve městech, 27 % na venkově
- třetina obyvatel BR žije v sedmi největších městech

Noční pohled na Sofii

Chrám sv. Alexandra Něvského v Sofii

Sportovní hala **Arena Armeec**

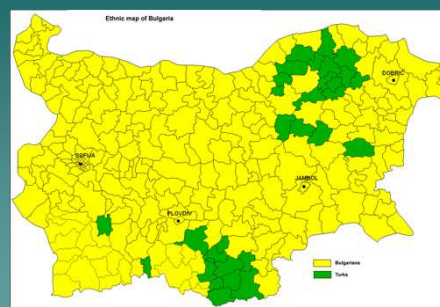
Bulharská dálniční síť

Národnostní složení (2011)

- ◆ **Bulhaři** (българи), 84,8 %
- ◆ **Turci** (турци), 8,8 %
- ◆ **Romové** (роми, цигани), 4,9 %
- ◆ Ostatní: mj. Rusové, Arméni, Židé, Řekové, Arumuni aj.

Národnostní mapa Bulharska

Náboženská struktura (2011)

- ◆ pravoslavní křesťané – 76 (59) %
 - ◆ sunnitští muslimové – 10 (7,8) %
 - ◆ protestantští křesťané – 1,1 %
 - ◆ římskokatoličtí křesťané – 0,8 %
 - ◆ židé, uniaté, arménská církev
 - ◆ bez upřesnění – 7,1 %
 - ◆ bez vyznání – 4,7 %
 - ◆ bez odpovědi – 21,8 %
- ◆ Muslimové: neslovanští – Turci
slovanští (bulharští) – Pomaci

Základní historická data Založení státu

- Thrákové (od 8. stol. př. n. l.)
- Řekové (6.-5. stol. př. n. l.)
- 15 n. l. – římská nadvláda
- 6. stol. – příchod Slovanů
- 2. pol. 7. stol. – příchod neslovanských (Pra)bulharů (vůdci Kuber, Asparuch)
- **681 – založení bulharského státu**

Madarski konnik (trácká památka)

Základní historická data Středověké Bulharsko I

- 681 – 1018: První bulharský stát
- 864 – kníže Boris I. (Michail) přijal křest
- 885 – přicházejí Metodějovi žáci
- 893 – 927: car Simeon I., rozmach státu, rozvoj písemnictví (tzv. zlatý věk)
- 2. pol. 10. stol. – postupný úpadek
- 1018 – Bulharsko připojeno k Byzanci

Bulharsko za cara Simeona

Základní historická data Středověké Bulharsko II

- 1018 – 1185: byzantská nadvláda
- 1185 – obnovení samostatnosti Asenovci
- 1185 – 1396: Druhý bulharský stát
- 1393 dobytí hl. m. Trnovo, 1396 Vidin – počátek osmanské nadvlády
- 1396 – 1878: osmanská nadvláda

Bulharsko počátkem 13. století

Základní historická data Obnovení státnosti

- 1870 – zřízení samostatné bulharské pravoslavné církve (exarchátu)
- 1876 (duben) – tzv. dubnové povstání
- 1877 – 1878: rusko-turecká válka
- 3. 3. 1878: mír uzavřený v San Stefanu
- červen 1878: Berlínský kongres velmocí
- od 1878: Třetí bulharský stát
- 1885 – připojení tzv. Východní Rumélie (tj. dnešní bulharské Trácie)

Základní historická data 20. století I

- 1912-13: Balkánské války (1. a 2.)
- podzim 1915: vstup do 1. svět. války
- 1919: mír v Neuilly – značné územní ztráty, mj. přístupu k Egejskému moři
- duben 1941: bulharská vojska vstupují do jugoslávské a řecké Makedonie
- září 1944: Vlastenecká fronta – převrat; zapojení do operací proti Německu

Základní historická data 20. století II

- Od 1947 nastolen komunistický režim
- v čele Georgi Dimitrov, po něm Vasil Kolarov a Vălko Červenkov
- 1956 – 1989: diktatura Todora Živkova
- 1989 – 1990: Petăr Mladenov

Novodobé hlavy státu I

- **KNÍŽATA**
- 1879 – 1886: Alexander Battenberg
- 1887 – 1908: Ferdinand von Sachsen-Coburg-Gotha
- **CAROVÉ (králové)**
- 1908 – 1918: Ferdinand Sasko-kobursko-gótský
- 1918 – 1943: Boris III. Sasko-kobursko-gótský
- 1943 – 1946: Simeon II. Sasko-kobursko-gótský
(v té době nezletilý; v letech 2001 – 2005 byl pod občanským jménem Simeon Saksokoburggotski bulharským předsedou vlády)

Novodobé hlavy státu II

- **PŘEDSEDOVÉ STÁTNÍ RADY**
- 1971 – 1989: Todor Živkov
- 1989 – 1990: Petar Mladenov
- **PREZIDENTI**
- 1990: Petar Mladenov
- 1990 – 1997: Željko Želez
- 1997 – 2002: Petar Stojanov
- 2002 – 2012: Georgi Parvanov
- Od 2012: Rosen Plevneliev

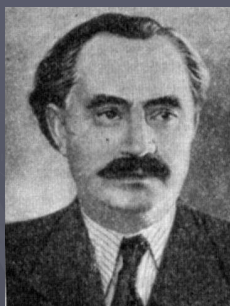
Poslední předsedové vlád

- 1992 – 1994: Ljuben Berov (vl. odb.)
- 1994 – 1995: Reneta Indžova (úř. vl.)
- 1995 – 1997: Žan Videnov (BSP)
- 1997: Stefan Sofijanski (úř. vl.)
- 1997 – 2001: Ivan Kostov (SDS)
- 2001 – 2005: Simeon Saksokoburggotski (NDSV)
- 2005 – 2009: Sergej Stanišev (BSP)
- 2009 – 2013: Bojko Borisov (GERB)
- Od 2013: Plamen Orešarski (BSP)

Představitelé bulharské monarchie: A. Battenberg a Sasko-kobursko-gótsští (Ferdinand, Boris III., Simeon II.)

Představitelé bulharské komunistické
moci: G. Dimitrov a T. Živkov

Představitelé bulharské republiky:
P. Mladenov, Ž. Želez, P. Stojanov,
G. Pärvanov

Současné vedení bulharského státu:
R. Plevneliev, M. Popova, P. Orešarski

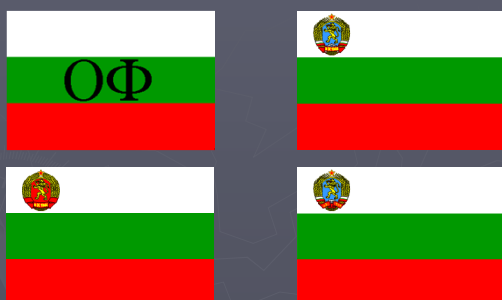

Bulharská vlajka

- Bulharská trikolóra se užívá od r. 1878 a je odvozena od ruské trikolóry (zelená nahradila modrou). V komunistickém období se do levého horního rohu umísťoval státní znak.

Bulharské vlajky 1944 – 1990

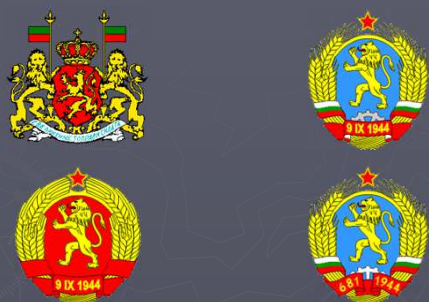

Bulharský státní znak

- Státní znak v uvedené podobě byl přijat až v roce 1997, tedy 7 let po změně režimu. Do té doby návrh narážel na odpor levicových poslanců, kterým vadila křesťanská a monarchistická symbolika („příliš mnoho křížů a korun“). Na stuze je nápis *V jednotě je síla*.

Bulharské státní znaky 1878 – 1990

Hlavní politické subjekty

- ▶ Bulharská socialistická strana (BSP)
- ▶ Svaz demokratických sil (SDS)
- ▶ Hnutí za práva a svobody (DPS)
- ▶ Národní hnutí Stabilita a pokrok (NDSV)
- ▶ Občané za evropský rozvoj Bulharska (GERB)
- ▶ Demokraté za silné Bulharsko (DSB)
- ▶ Bulharský zemědělský lidový svaz (BZNS)
- ▶ Politická strana Ataka /Kupředu/ (Ataka)
- ▶ Vnitřní makedonská revoluční organizace – Bulharské národní hnutí (VMRO-BND)

Významné osobnosti – do NO (výběr)

- ◆ sv. Konstantin-Cyryl, sv. Metoděj (9. stol.) – slovanské písmo, liturgie; velkomoravská lit. škola
- ◆ sv. Kliment Ochridský (9./10. stol.) – rozvoj písemnictví v Bulharsku;
- ◆ preslavské a ochridské lit. středisko
- ◆ patriarcha Evtimij Trnovský (14. stol.) – jazyková reforma; trnovská lit. škola
- ◆ Paisij Chilendarský (18. stol.) – *Historie slovanskobulharská*, poč. nár. obrození

Významné osobnosti – 19. stol. (výběr)

- ◆ Petăr Beron (aktivní prosazovatel moderní podoby spisovné bulharštiny)
- ◆ Dimităr a Konstantin Miladinovovi (sběratelé lidových písní – *Bulharské lidové písně*)
- ◆ Vasil Levski, Christo Botev (aktivní bojovníci za svobodu, Botev též spisovatel)
- ◆ Ivan Vazov, Petko Slavejkov, Aleko Konstantinov (spisovatelé)

Významné osobnosti 20. a 21. stol. (výběr)

- ◆ Jordan Radičkov, Nikolaj Chajtov, Elisaveta Bagrjana, Dora Gabe, Georgi Gospodinov, Alek Popov (starší a současní spisovatelé)
- ◆ Svetlin Rusev (malíř)
- ◆ Milčo Leviev, Teodosi Spasov (hudebníci)
- ◆ Nikolaj Gjaurov, Rajna Kabaivanska, trio Bulgarka (zpěváci)
- ◆ Simeon Saksoburggotski, Achmed Dogan, Bojko Borisov (pozoruhodní politikové)
- ◆ Christo Stoičkov, Dimităr Berbatov, Veselin Topalov, Stefka Kostadinova, Ivet Lalova, Albena Denkova, tři sestry Maleevovy (úspěšní sportovci)

BULHARSKÝ JAZYK

- ◆ indoevropská jazyková rodina, jihoslovanská větev slovanských jazyků (spolu s makedonštinou, srbochorvatštinou a slovinštinou)
- ◆ S Bulharskem a bulharštinou vstoupila do EU poprvé azbuka (cyrilice)

Zásady výslovnosti bulharštiny

- ◆ bulharština se čte výrazně jinak než ruština, byť se psané texty podobají
- ◆ Динев = Dinev, vysl. [Dinef]
- ◆ **NE: Diněv, tj. ani [Diňef] ani [Ďiňef]**
- ◆ Екатерина: rus. [Jekaterina], ale bulh. [Ekaterina]; podobně език, езеро, победа,...

Zásady transkripce bulharštiny

- ◆ Bulhaři transkribují, tj. přepisují svou cyrilici na bázi angličtiny, **čeština** však má **vlastní pravidla transkripce**; ilustrativní příklad (bulh./přepis/čes. přepis):
- ◆ Йордан Хаджицонеv Шипченски
- ◆ *Yordan Hadzhitsonev Shipchenski*
- ◆ *Yordan Hadjitsonev Shiptchenski*
- ◆ *Jordan Chadžiconev Šipčenski*

Problematika přechylování

- ◆ bulh. Michajlov – Michajlov-a
- ◆ čes. Michajlov-ová (ne „Michajlová“)
- ◆ bulh. Canev – Canev-a
- ◆ čes. Canev-ová (ne „Canevá“)
- ◆ bulh. Andrejčin – Andrejčin-a
- ◆ čes. Andrejčin-ová (ne „Andrejčinová“)
- ◆ bulh. Zlatarsk-i – Zlatarsk-a
- ◆ čes. Zlatarsk-á (ne „Zlatarskiová“)

Vybrané odborné publikace:

- ◆ **Geografie a historie:**
- ◆ Kapesní atlas světa. Kartografie, Praha 2003.
- ◆ Liščák, Vladimír: Státy a území světa. Libri, Praha 2009.
- ◆ Rychlík, Jan: Dějiny Bulharska. NLN, Praha 2000.
- ◆ **Jazyk a literatura:**
- ◆ Pravidla českého pravopisu. Academia, Praha 2000. (zásady transkripce)
- ◆ Hora, Karel: Bulharsko-český slovník. Nakl. ČSAV, Praha 1959.
- ◆ Ivančev, Svetomir a kol.: Česko-bálgarský rečník v dva tomy, tom I A-O; tom II P-Z. Trud + Prozorec, Sofija 2002.
- ◆ Kufnerová, Zlata: Stručná mluvnice bulharštiny. Academia, Praha 1990.
- ◆ Dorovský, Ivan a kol.: Slovník spisovatelů. Bulharsko. Odeon, Praha 1979.
- ◆ Dorovský, Ivan a kol.: Slovník balkánských spisovatelů. Libri, Praha 2001.

Благодаря ви за
вашето внимание! 😊